

בחר

גליון 93 התשע"ד

שבת שלום
ומבורך!

בשם ה' נעשה ונצליח

עזרי נעם ה' עושה שנים וארץ

אשכול יוסף

חידושים בפלאים ועונג שבת בפרשת השבוע

מאת הצב"י רבי יוסף חי סימן טוב שליט"א מוה"ס "כרם יוסף"
ראש ישיבת המתמידים "אור התורה" ליומי דפגרא לצעירים מצטיינים ירושלים ת"ו

בברכת מורנו ורבננו רבותינו הגאונים ראשי הישיבות, הגאון הגדול רבי נושה צדקה שליט"א ר"י "פורת יוסף" והגאון הגדול רבי דוד כהן שליט"א ר"י "חברון"

"אל תונו איש את אחיו" (כ"ה י"ד), - "איש את אחיו" פרט לקטן שהונה את הגדול, [בעלי התוספות במושב זקנים].

למה הוצרך למעט קטן שהונה גדול, והרי קטן בכלל אינו מוזהר בכל איסורי שבתורה, ובל תונו הוי בכלל האיסורים?

והעלה שחקירה זו תלויה במחלוקת הידועה אם קטן אוכל נבילות בית דין מצווין להפרישו, דמאן דאמר מצווין להפרישו סובר הוא שקטן מוזהר ועושה איזה איסור במעשהו, ולמאן דאמר שאין ב"ד מצווין להפרישו, סובר הוא שהקטן אינו עושה שום איסור במעשהו.

ועיין עוד באור שמח (פ"ג מהל' איסורי ביאה) שחילק דבאיסורין שבני נח מצווין עליהן, כגון הרבעה וכדומה, בזה גם קטנים מוזהרין, וכן חידש הגאון רבי יצחק אלחנן בספרו נחל יצחק (סימן ז'). והנה הרמב"ן (ישראל ל"ד י"ג) כתב שבני נח מצווין על אונאה.

אחר הדברים האלה מיושבת הקושיא כמין חומר, שהפסוק אל תונו איש את אחיו, בא למעט קטן מאיסורי אונאה, כי בלא פסוק זה היינו מרבים קטן באיסור אונאה, שהרי לאור האמור קטן מוזהר בכלל האיסורין, או על כל פנים באיסורים ששייכים בבני נח, ולכן בא הכתוב לחדש שבאיסור אונאה, קטן לא שייך.

והנה בעניין זה יש הרבה מה להוסיף ולהאריך, מדברי רש"י בבבא קמא (ע"ג) שפירש שרפרם כפה את רב אשי לשלם על שטרות ששרף בילדותו, ויש אריכות גדולה אם כוונת רש"י שקטן שהזיק חייב לשלם לשהגדיל מעיקר הדין כדעת ההגהות אשרי (צ"ק ע"ב), או רק משום לפנים משורת הדין, ולהסיר מעליו איזה סרך עוון, וכסברא האחרונה נפסק ברמב"ם (פ"ג מהל' גניבה ס"ח) ובשו"ע (תו"מ ס"ז ע"ג) שקטן שהזיק פטור לשהגדיל, וכתב הט"ז (בש"ע, ע"ג) שרפרם כפה את רב אשי בדברים לשלם משום לפנים משורת הדין, כדכתיב "למען תלך בדרך טובים, וארחות צדיקים תשמור", (ובבבא

בב"מ פ"ג).

וכיוצא בזה פסק הרמ"א (א"ח סימן ע"ג) בשם פסקי מהרא"י (סימן ס"ד) שקטן שחלילה הכה את אביו או עבר שאר עבירות בקטנותו, אף על פי שאין צריך לעשות תשובה כשהגדיל, מכל מקום טוב לו שיקבל על עצמו איזה דבר לתשובה וכפרה. וכן כתב המש"ב (סימן ע"ג ע"ד הרמ"ב) על פי דברי הט"ז והגר"א, שרק מן הדין קטן פטור על מה שהזיק, אך משום לפנים משורת הדין צריך לשלם.

ישוב א'

לא בא הכתוב למעט קטן מאיסור אונאה כלל
אלא רק למעטו מתורת קניין

לכא"ו יש לתרץ שזה גוף כוונת התורה לחדש, שאף קטן שיודע בטיב משא ומתן, שבדקוהו ומצאאוהו שמסין ויודע בזה, בכל זאת אין מקחו מקח וממכרו ממכר מן התורה, אלא רק מדרבנן, שהרי התורה מזהירה רק על גדול שלא יאונה את אחיו, שמע מינה משום שקטן אין מקחו מקח, וכמו שנפסק בשו"ע (תו"מ ס"י ל"ה סעיף ב') שקטן מקחו רק מדרבנן משום כדי חייו, שיהיה לו ממה להתפרנס ולהתקיים, ועכ"פ מדרבנן אם טעה במקח דינו כגדול כמבואר בשו"ע (ע"ג סעיף ג'), ולפי זה מיושב כאמור, דלא בא הכתוב למעט קטן מאיסור כלל, דבאיסור בלאו הכי אינו שייך, אלא רק למעטו מתורת קניין.

ובזה יש ליישב את שיטת הפני יהושע (גיטין דף ט"ד) שכתב בפשיטות שמכירת קטן בודאי היא מדרבנן, משום שנאמר "וכי תמכרו ממכר לעמיתך אל תונו איש את אחיו" הרי שבעיני איש דוקא, ולא קטן. והקשה על דבריו בס' שערי טהר דמניין להפני יהושע לדרוש כך, ועוד שהרי יש שיטות שקטן המקנה על דעת אחרים הוי קניין מהתורה. ברם יש לומר שישוד דברי הפני יהושע מקורם בדברי בעלי התוספות במושב זקנים, שמיעטו קטן מפסוק זה להדיא, ודברי הפני מיוסדים על אדני פז.

ישוב ב'

יש אומרים שאף שקטן אינו נענש מכל מקום מוזהר באיסורין

בספר רינת יצחק (בפרשתן ע"ג י"ג) מיישב על פי המשכנות יעקב (בבב"מ ע"ג) שהסתפק אם קטן אינו בכלל אזהרת איסורין כלל, או דבאמת אזהרת התורה הוי אף לקטנים, אלא שקטן אינו בר עונשין, וכתב דמסוגיא דתקלה וקלון בסנהדרין (דף ע"ג) דקטן הבא על בהמה נהרגת מפני שבאה תקלה על ידה לקטן, משמע דקטן מוזהר על איסורין, וכשחוטא הקטן עושה איזה איסור, שאם לא כן איזו תקלה שייך בו אם אינו מוזהר בכלל.

הכנתו!

הפעם קרוב מתמיד!

בקרוב מתעוררים

לעולם חדש עם

הופעת הספר

"שלהבת יוסף חי"

מתוך הסכמת מורנו הגאון הגדול

רבי ר' דוד כהן

שליט"א, ראש ישיבת "חברון"

וחבר מועצת גדולי התורה

"שמחתי לראות את ספרו
החדש 'שלהבת יוסף חי',
והוא עניין גדול לחזק ולהגביר
את השאיפות והמושגים
לעמלה של תורה ויגיעתה,
בפרט לדור הצעיר המושפע
מתעמולת הרחוב ההמוני"

"והשכיל הרהמ"ח
שליט"א והעמיד בניין שלם
המאיר את דמותו הענקית
של מרן הרב עובדיה באור
יקרות והראה בעליל את דרך
עלייתו ודרך חיו שיסודה
בדרך חיים של אם ייתן איש
כל הון ביתו באהבה שאהב
את התורה בוז יבוז לו,
שהיתה התורה הקדושה
משוש חיו ובאהבתה שגה
תמיד".

"וגם יש בספר חיזוק
גדול ללמוד ממידותיו
הנעלות מתוך דרך חיים של
ענוה אהבת הבריות וכבוד
הבריות ומדת החסד הנפלאה
להיטיב בכל יכולתו לקטנים
ולגדולים ובודאי דבר נצרך
היום עד מאד לשמור על
מושגים אלו שלא יתעלמו
מאתנו לאחר הסתלקותו
ולהבין את דרך החיים
האמיתית שלו ולהתחזק
בדרכיו והליכותיו, וגדולים
צדיקים במיתתם יותר
מבחייהם".

וגדולה מזו כתב בספר חסידים (סימן תל"ט) שקטן חייב לעשות תשובה על אשר גזל או גנב בקטנותו, וזה לשונו: איש אחד בא לפני החכם, ואמר, זוכר אני שהייתי גונב מבני אדם כשהייתי קטן, וגם הייתי חוטא בשאר עבירות, שמא אינני צריך תשובה לשלם הגניבות, מפני שאז לא הייתי בן י"ג שנים, וכיון שקטן הייתי למה אהיה צריך לשוב בתשובה, ולשלם מה שגנבתי? אמר לו החכם כל גניבות שגנבת אתה צריך לשלם, ועל כל עוונות שאתה זוכר שעשית אז, צריך לשוב בתשובה. שהרי יאשיהו שב בתשובה מכל העונות, ושילם כל אשר דן שלא כדין בקטנותו, שצויה אז להפסיד ממון שלא כדין.

אך המהרש"א (שם ע"ב) פירש שיאשיהו נהג חומרא יתירה בעצמו. וכן בשו"ת הרדב"ז (סימן כ"ג הל"ט ע"ד) כתב שרק בנזקי ממון ראוי שלא יהא חבירו נפסד ולשלם לפני משורת הדין, אבל בעבירות שבין אדם למקום פשוט שאינו צריך תשובה דאין מעשה קטן כלום. וסיים שהספר חסידים הצריך להתוודות כשיגדיל על מה שעשה בקטנותו, ופירש שטעמו דסימן הוא לקטן שעושה עבירות שהשטן מרקד בין קרניו, לכן טוב הוא שיכניע את לבו ויתודה על מה שעשה בקטנותו כדי שלא יבקש יצרו את לימודו, [והארכתי בכל זה בכרם יוסף בבא קמא, עמ' תשס"ה והלאה, עש"ב].

בשלהבת!

מערכות ופנינים
פרקי חיזוק
והשקפה
עובדות והנהגות

מתוך הסכמת מורנו הגאון הגדול
רבי משה צדקה שליט"א, ר"י "פורת יוסף"

**"יש בזה חיזוק גדול, ודבר
גדול הוא, ובודאי יש מזה
נחת רוח גדולה למרן..."**

מתוך הסכמתו של הגאון הגדול הראשון לציון בנו וממשיך דרכו
של רבינו הגדול. ושיא בית הדין הגדול רבי יצחק יוסף שליט"א:

**"החידושים על פרשיות השבוע ראויים
לאומרו על השולחן בלילות שבת, ויחד עם
זאת להזכיר את זכרו של מרן מתוך אותן
המערכות שכתב המחבר..."**

"...ספר שלהבת יוסף חי יהיה לתועלת שילמדו מדרכיו
והתמדתו של מרן, ויעודד את בני התורה לשאוף לגדולות,
ולשקוד על דלתי התורה וללמוד מדרכיו והנהגותיו..."

"והנני לחזק את מה שכתב המחבר שליט"א בעניין... והנה
היה מי שאמר שכביכול גם מרן... והוא שקר וכזב, וכנראה...
ולא היה ולא נברא... וכמו שציין הרב המחבר שליט"א..."

מערכת "אשכול יוסף" שעי"מ מכוון

"כרם יוסף" ומוסדות "אור התורה"

keremyosef@okmail.co.il

פקס: 153-2-5373570

ביתן לקבל בכל שבוע את העלון

ישירות למייל, שלח בקשה למייל המערכת

המאושר ע"י גדולי ישראל שליט"א

השירות ללא תשלום לזיכוי הרבים ©

גיליון "אשכול יוסף" יו"ל לזיכוי אלפים

על ידי האחים היקרים והחשובים

מר גדעון ניסים ומר אהרן ניסים הי"ו

לברכה והצלחה להם ולכל בני ביתם

מוקדש לעילוי נשמות הוריהם היקרים

סלם אליה בן מסעודה ז"ל

ונוריה בת גורג'ה ע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.